

Stanovisko Asociace výzkumných univerzit k východiskům ČR v oblasti politiky soudržnosti 2028+

Asociace výzkumných univerzit (dále jen AVUni) je jednou z hlavních platform reprezentujících vysoké školství v České republice. V rámci programového období EU 2021–2027 jsou vysoké školy (dále jen VŠ) jedněmi z hlavních příjemců, a to z několika důvodů souvisejících s jejich klíčovou úlohou ve společnosti, evropskými prioritami a národními strategickými cíli. VŠ sdružené v rámci AVUni pak představují zásadní skupinu podporující, i na pozici příjemců v rámci Evropských strukturálních a investičních fondů (dále jen ESIF), naplnění kupříkladu následujících evropských, resp. národních priorit ČR:

- **Podpora vzdělávání a inovací**

EU a ČR dlouhodobě zdůrazňují roli vzdělávání, vědy a výzkumu jako klíčových pilířů udržitelného rozvoje a konkurenceschopnosti. VŠ v AVUni představují centra excelence v oblasti vzdělávání a výzkumu a mají zásadní vliv na rozvoj lidského kapitálu. Programy jako OP JAK (Jan Amos Komenský) jsou využívány pro cílenou podporu zvyšování kvality vzdělávací infrastruktury, internacionalizace a rozvoje studijních programů.

- **Inovace a transfer technologií**

VŠ sdružené v rámci AVUni hrají klíčovou roli při rozvoji vědeckých poznatků a jejich přenosu do praxe prostřednictvím spolupráce s podniky a veřejným sektorem. Podpora inovací, transferu znalostí a technologického pokroku je jedním z hlavních cílů EU, například v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), který podporuje projekty zaměřené na výzkum, vývoj a inovace (VaVal).

- **Zelená a digitální transformace**

Jedním z hlavních cílů EU v období 2021–2027 byla i podpora zelené a digitální transformace. VŠ v ČR realizují projekty zaměřené na udržitelnost, energetickou účinnost budov, zavádění obnovitelných zdrojů energie nebo rozvoj digitálních kompetencí. ESIF v tomto kontextu financují například modernizaci výukových prostor, digitální infrastrukturu či výzkum v oblasti klimatických změn.

- **Mezinárodní spolupráce a mobilita**

Prostředky z ESIF 2021–2027 VŠ využívají i na podporu internacionalizace. To zahrnuje výměnné programy, mezinárodní vědecké projekty a budování kapacit v oblasti jazykového a kulturního vzdělávání, což posiluje propojení ČR se zbytkem Evropy a zvyšuje i klíčové socio-ekonomické faktory rozvoje a koheze.

ESIF je nyní zásadním zdrojem investic pro sektor VŠ, který v aktuálním finančním rámci nemá alternativu, a je identifikován i v rámci sektorových strategických dokumentů (kupříkladu “Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021”) jako klíčový rozvojový zdroj. Investice z ESIF přispívají ke zvýšení kvality vzdělávání a výzkumu, posilují konkurenceschopnost českých VŠ na evropské úrovni a podporují celospolečenské cíle, jako je udržitelný rozvoj, sociální soudržnost a inovace. Prostředky umožňují také větší přístupnost vzdělávání pro široké vrstvy obyvatel, čímž pomáhají naplňovat základní principy EU, jako je rovnost příležitostí a inkluze.

S ohledem na výše uvedené pak ze strany VŠ v AVUni, pro programové období EU 2028–2034 využívání ESIF v ČR, definujeme následující zásadní priority, resp. východiska.

V souladu s „Hospodářskou strategií ČR: Česko do top 10“ je nutné vnímat, že vysokoškolské vzdělávání, výzkum, vývoj a inovace jsou nejdůležitějšími faktory hospodářského růstu klíčovými pro zajištění prosperity, zlepšení kvality života i posílení odolné společnosti v České republice. Využívání výsledků výzkumu a zavádění inovací jsou nezbytné nejen pro efektivní realizaci veřejných politik, ale především pro budování ekonomiky s vyšší přidanou hodnotou, kde provázání výzkumu a vývoje s podnikovou sférou je jednou z nejvyšších ambic hospodářské vize. Zvýšení výkonnosti systému výzkumu, vývoje a inovací jako celku bude v následujícím období vyžadovat schopnost flexibilně reagovat na aktuální společenské výzvy a nastupující megatrendy, tedy na demografické a technologické změny a digitální a energetickou transformaci. Budoucí celospolečenské změny budou ovlivněny rozvojem strategických technologií, zejména umělé inteligence, polovodičů, kvantových technologií a biotechnologií, a to v oblasti automobilového průmyslu, energetiky, biomedicíny, pokročilých materiálů, vesmírného a leteckého průmyslu nebo kulturních a kreativních odvětví atd. Je nutné udržet prioritní transformace ekonomicky udržitelné, pro další rozvoj konkurenceschopnosti.

1. Směrování podpory ESIF do integrovaných projektů s vysokou přidanou hodnotou

AVUni podporuje strategii zaměření politiky soudržnosti na menší počet systémových projektů s vysokou přidanou hodnotou, které mají nadregionální význam. Zdůrazňujeme význam investic do výzkumu, vývoje a inovací (včetně základního a orientovaného výzkumu) v návaznosti na podporu zelených cílů, ale s ohledem na udržitelnost jejich implementace. Souhlasíme, že je dostačující zachovat požadavky vyplývající z legislativního balíčku Fit for 55 bez dalšího zpřísnění, přičemž investice do zelených témat by měly být podpořeny zejména inovacemi.

2. Využití ESIF pro podporu zásadních reforem na národní úrovni při zapojení vysokých škol

AVUni považuje za nutné další systémové využívání ESIF pro podporu strukturálních reforem, zejména je nutná podpora excelentní vědy v oblastech strategických národních priorit, jako je energetická transformace, efektivita zdravotnictví či průmyslové inovace s vyšší přidanou hodnotou. Doporučujeme propojení těchto priorit se vzdělávacím sektorem, zejména s terciárním vzděláváním, s cílem zajistit dostatečnou odbornou kapacitu pro implementaci transformace na národní úrovni a v aplikační rovině rovněž v regionech.

3. Koordinace spolupráce mezi výzkumnými centry na VŠ

Navrhujeme posílit koordinaci mezi stávajícími výzkumnými centry cílenou na dlouhodobou stabilní spolupráci v daných oblastech. Ve vazbě na tento princip vytvořit účinný mechanismus spolupráce mezi veřejným sektorem, především veřejnou správou a vědecko-výzkumnými centry, resp. jejich sítěmi. V rámci projektů je nutné dále pracovat na zlepšení profesionalizace veřejné správy prostřednictvím metod založených na důkazech („evidence-based policy“), včetně spolupráce s expertními týmy při tvorbě veřejných politik.

4. Vzdělávání podporující konkurenceschopnost

VŠ hrají zásadní roli v podpoře konkurenceschopnosti národního hospodářství tím, že poskytují kvalifikovanou pracovní sílu, podporují inovace a přispívají k řešení dlouhodobých demografických a společenských výzev. V kontextu stárnoucí populace ČR je rozvoj znalostní ekonomiky klíčový pro udržení produktivity a hospodářského růstu, přičemž vysoké školy připravují odborníky pro dynamicky se měnící trh práce. Díky spolupráci s podniky a výzkumnými centry přispívají k technologickému pokroku, zatímco jejich zaměření na

celoživotní vzdělávání pomáhá zvyšovat kvalifikaci pracovní síly i v pozdějších fázích kariéry. Rovněž zajišťují přenos mezinárodního know-how a posilují schopnost české ekonomiky reagovat na globální trendy, jako je digitalizace, zelená transformace či adaptace na demografické změny. Tím vysoké školy vytvářejí nejen ekonomickou, ale i sociální hodnotu, která je klíčová pro dlouhodobou udržitelnost a prosperitu. V oblasti vzdělávání považujeme za důležité nikoliv plošnou, ale strukturovanou podporu zaměřenou na posilování těch oblastí vzdělávání, které podporují naplňování přijaté Hospodářské strategie ČR, konkurenceschopnost ekonomiky a korelují s potřebami společnosti a trhu práce. Zde je nadále vhodná podpora ESIF v období 2028–2034, podporující kvalitu VŠ vzdělávání, prostupnost mezi jednotlivými stupni studia, a další podpora mezinárodní konkurenceschopnosti VŠ.

5. Prioritní oblasti pro možnou podporu pro programové období 2028+

Pro využití ESIF v rámci programového období 2028–2034 navrhujeme následující oblasti, které by měly být předmětem podpory v rámci projektů:

- Věda, výzkum a inovace – včetně podpory mezinárodně konkurenceschopného výzkumu.
- Kvalita vzdělávání – formální, neformální i informální vzdělávání na všech úrovních v souladu s předchozími body.
- Investiční projekty podporující energetickou a environmentální udržitelnost infrastruktur vysokých škol.
- Další podpora synergií s projekty z rámcových programů EU, včetně rozšíření stávající podpory v rámci kupříkladu schématu ERC ad.
- Podpora dlouhodobé spolupráce mezi excelentními výzkumnými pracovišti.

6. Klíčové prvky pro implementaci ESIF v programovém období 2028–2034

Ve vazbě na skutečnost, že v rámci programového období 2028–2034 lze očekávat výrazné snížení prostředků alokovaných v ČR z ESIF, je nutné maximálně zefektivnit jejich využívání. Zde je soubor základních doporučení:

- Zachování nižší míry spolufinancování pro veřejný sektor včetně vysokých škol.
- Zaměření prostředků na projekty, které podporují rozvojový potenciál vysokých škol s provázáním na již realizované investice, tj. včetně možnosti reinvestic a technologických upgradů.
- Posílení „capacity building“ k využití finančních nástrojů především v oblasti investic.
- Další zjednodušení pravidel pro implementaci ESIF na národní úrovni včetně sjednocení pravidel i s dalšími programovými rámci (kupříkladu Recovery and Resilience Facility).
- Zásadní snížení počtu výzev se soutěžním charakterem a zvýšení alokace přes mechanismy relevantní pro oblast vysokých škol, jako je hodnocení M17+ či další kvalitativní parametry. Tyto mechanismy používat jak ve výzvách na podporu vzdělávání, tak na oblast vědy, výzkumu a inovací (ČR zde má dlouhodobě dostatečná statistická data týkající se kvality v těchto oblastech).
- V rozhodování o alokacích posílit strukturovaný přístup podle národních priorit s důrazem na doložitelné kompetence a excelenci.
- V případě podpory investičních projektů formou půjček, resp. dalších finančních nástrojů, je nezbytná úprava legislativy (především zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, zákon 563/1991 Sb., o účetnictví) tak, aby VŠ mohly efektivně tyto nástroje podpory využívat.

Asociace výzkumných univerzit je připravena přispět k odborné diskusi a implementaci politiky soudržnosti prostřednictvím svého akademického a expertního zázemí.